

באר הגולה רעת

ב דרא"ש ש"ב,
ושפ"ה אב וקנט
ברש"א לערבו יו"ת
ט"ז כ"ג כ"ש"א יו"ת

הלכות ערובי תחומין סימן תיא תיב תיג

מהלכה לביתו בענין שהוא רחוק ממנו יותר מאלפים וביתו קרוב לו בתוך אלפים, הערוב אינו כלום (ה) *ונשאר לו שביבת ביתו; וכן הערוב בענין שהוא לו בתוך אלפים, אף-על-פי כשגם ביתו לו בתוך אלפים, (ד) קנה שביבתו במקום ערובו ולא בביתו:

תיב דין החולק ערובו, ובו סעיף אחר:

א טענה צדקין ל"ח
ובק"א ד"ה ג
והרמב"ם פרק ח
מהלכות ערובין
ב שם ברמב"א

א *ערב העי היום הראשון לרוח צפון והשני לרוח דרום, שטענה (א) והיה כבוד שאפשר לעשות בן, באו שאמר לשנים 'ערבו עלי', אחר ערב עליו לצפון ואחר לדרום, אם הניח כל אחד ערובו בסוף אלפים (ב) לא היו מקומותיו, שאין ידוע איזה ערוב קנה לו, ואם לא נהניו הערובים בסוף אלפים, הולך מה שאפשר לו לילך מפת שניהם. ביצה, נתן כל אחד ערובו לסוף אלף מבייתו, (ג) יש לו אלף אמה מבייתו לכל אחד מהערובים; וכן אחד למזרח לסוף אלף והשני למערב לסוף חמש מאות, הולך למערב אלף מכה מה ששאר לו הערוב שבמזרח, ולמזרחו אלף וחמש מאות מכה מה ששאר לו הערוב שבמערב:

תיג דין המערב לרבים, ובו סעיף אחר:

א טענה צדקין ס"ב
ב שם כש"ה ג שם
במקום כ"ד וקנט
טענה

א *המערב (א) לרבים משלו, אומר 'הרי ערוב זה בשביל כל בני העיר', וכלכל שניהם בו (ב) מזון שתי סעודות (ב) (ג) *לכל אחד, וכל מי שירצה יסמוך עליו, יצטרף לזכות להם על-ידי אחר הראוי

באר היטב

(ה) *לכל. לעיל סימן שס"א כתב דיני ע"ה וכ' שם ד"ח גרונדו סגי אפילו למרבין, וכא כפי לכל אחד; נראה דהצרות הוא האסר משום

(ה) *ונשאר. ע"ן סימן תח"ד ואפילו הניח בעצמו חוץ לאלפים דה"ל שביבת ביתו, ע"ן ט"ז:

באר הגולה

ואינו דומה לסימן ח הנ"ל לענין נשן, דשם חלא בא בדרך וקונה שביבתו ממילא במקום שהוא שוכן, לאפוקי בזה שהוא עומד בעירו ורוצה לחזור וללון בעירו אלא שניה בעדן חשכה על התחום, בעדן שיתכן לקנות שם שביבתו, ופשוט:

* ונשאר וכו'. ע"ן במשנה ברוחה מה שכתבנו לחלק מזה דסימן תט דכשעומד בביתו ונדיא ניקח לה דלקני וכו'. ולטעם זה, אפילו הניח בעצמו הערוב חוץ לתחום גס"כ ניקח לה דלקני שביבת ביתו בשלא נחל הערוב שהניח מחוץ לתחום, ומה שאין פן לפרוש הלשון אומרים שהובא במשנה ברוחה, והוא דעת רבננו יו"ת, אם הניח בעצמו הערוב חוץ לתחום לא היו מקומותיו, והנה ראיתי בלבוש שפשוט דעת רבנו יו"ת עם רש"י, דהניח ששם רבנו יו"ת וספר שפשוטא בתחום ביתו, אפילו הניח בעצמו הערוב חוץ לתחום גס"כ לא אבד שביבת ביתו, ולענין דה"ה אי אפשר לומר פן בדעת רבנו יו"ת, ע"ן שם בדבור שהתחיל חוץ לתחום סלקא דעתך, ודע, דבאר ידוע איתא ששם רב אחאי גאון ורבנן שמואל פן נטוואי גס"כ פליגי על רש"י בזה, ודעתם דקשהניח בעצמו חוץ לתחום אבד גס"כ שביבת ביתו ולא היו מקומותיו, וטעם קצוננו הוא משום דנעשה על-ידי שלום וכסברת רבנו יו"ת, ע"ן שם ורע"ן בסג"ה שהעתיק דבריהם אלא שקצר מאוד, וכן הוא גס"כ דעת רבא"ן, והובא באגלה רבה בסימן תח. ומכל מקום למעשה נראה דיש להקל בסכרת רש"י, שכן העתיקו הרמ"א להלכה בסימן תח סעיף ד ובהרב הפגיד, ואף דמקומות שפצצן שם אין רצח מכתות וספר פו, שלא כתב רק שאינו ערוב, והכל מקום אפשר דאבד שביבת ביתו גס"כ כי ה"ה שלא ניקח לה, מפל מקום אין להתמיר, שכן הוא גס"כ דעת מהרש"ם ב"ד מט עמוד ב דבור המתחיל 'ואפילו', ע"ן שם, וכן הוא גס"כ דעת הרמב"א ברש"י:

* המערב לרבים וכו'. ע"ן במרמקד שכתב, ודשקבין לערובי-תחומין אין צורך להניחם בכלי אחר, ופלא, דברמב"ם פרק ו מהלכות ערובין מבאר להפוך: * לכל אחד, וששט דאפילו אין בו מזון שתי סעודות לכל קב העיר רק למקצתן גס"כ יוכל לערב, אך שיאמר שאינו מביח לערוב בשביל

משנה ברוחה

יותר מאלפים, נמצא שאינו יכול לילך ולטלו, וכן דאינו ערוב, ממילא נשאר על שביבת ביתו. ולא דמי לסימן תט סעיף יא ראמרין 'לא היו מקומותיו, דהתם היה בא בדרך ולא ניקח לה דלקני שביבתו במקומו, אבל עומד בביתו או בתחום ביתו, ונדיא ניקח לה דלקני שביבתו בביתו כשאין ערובו ערוב. ויש אומרים, דהתם השעם משום דהשליח פשעו, שהניח הערוב בחוץ לתחום מהמשלם, ויכול לומר לו 'למקוני שדחתך ולא לערובי', וקרי לה כאלו לא ערב כלל, ולטעם זה, אף אם היה בדרך, בכהאי מנא גס"כ פן לא הפסיד שביבתו מקומו שהיה בה בעת שקדש היום, ונראה דלעת הצורך (ג) יש לסמוך על זה להקל: (ד) קנה שביבתו וכו'. שהני עשה שליחותו, ונחשב לו האלפים משם:

א (א) והיה כבוד שאפשר וכו'. רוצה לומר, לילך שחרית פאן וערבית כא"ן, אבל באמת אין ערוב לתצי שבת, וכן שיהא הניח בשני מקומות ונחפון לשתייה, והאמת הוא דקנהה לו ואינו יודע איזו היא, ויחנין עליו חמרי זו וחמרי זו: (ב) לא היו מקומותיו. מבייתו, ואפילו פכני-עירו אינו, דהא לא נחפון לקנות שביבתו אלא במקום הערובין? ואינו יודע איזה מהן קנה, ועל-פן ערוב הדרום מפסידו אלפים של צפון וערוב הצפון מפסידו אלפים של דרום: (ג) יש לו אלף אמה וכו'. דממה נפשך מאיזו ערוב שקנה יש לו אלפים אמה, וקאן אין מערוב זה לערוב זה אלא אלפים, וחזון להערוכין אינו יכול ללכת אפילו פסיעה אחת, דבכל אחד נאמר שמה הערוב שפגדו קנה לו: וכלה פאן האלפים:

א (א) לרבים משלו, אומר וכו'. וגם פתנו כל אחד בפני עצמו, כשפניח אחד בשבילם צריך לומר בפשה שפניח,

שהוא מניח לשם ערוב לכל בני העיר, וכדלעיל בסימן תט סעיף ח במשנה ברוחה, אלא דכשעומד ערוב משלו בשביל כלם צריך לזכות מתחלה על-ידי אחרים בשבילם קדם שפניחו: (ב) מזון שתי סעודות. ואפילו בלשון למזון שתי סעודות סגי, וכדלעיל בסימן תט סעיף ו: (ג) לכל אחד. ולא דמי לערובי-תצרות דבמזון שתי סעודות לכלם סגי, (ה) דשם הערוב

שער הציץ

(א) ששם דעת רב אחאי גאון ורבנן שמואל פן נטוואי פריגי יונתן, וכן הראב"ן שמתמיר גס"כ שהניח ופצצמו חוץ לתחום, על-פנתן דכריא לה גס"כ כטעם רבנו יונתן: (ה) ט"ז והוספת-שבת ובכ"ה יו"ת:

הלכות ערובי תחומין סימן תמ

המשך מעמוד הקודם

הגדול הוא אם אמר קודם שהקטן הניח. אולם הפמ"ג (אי"א ס"ק טו) כתב, שאף לדעת רש"י יכול להניח את העירוב על ידי קטן אם בעל הבית יאמר שיהיה לשם עירוב, וכן כתב בחידושי אבן העזר (לדף לא).

לאחר שהקטן הניח מועיל, והיינו משום שאמירת בעל הבית לאחר שכבר הפת מונחת חשובה כמו שקובעה ומניחה לשם עירוב, ובפרט אם בעל הבית יחזק היכן היא מונחת, וכל מה שכתבנו שאין מועיל אמירת

הלכות ערובי תחומין סימן תיא תיב תיג

המשך מעמוד רעח

[משנ"ב שם]

דכשנותן ערוב משליו בשביל פלס צריך לזכות מתחלה עליהי אקרא⁽²⁾.

2) והמניח עירוב לצורך הרבים לכמה שבתות, וכל שבת הולכים אנשים אחרים, ורצה לזכות להם רק למשך זמן קצוב כגון לשבת זו בלבד ובמציאות שבת יחזור העירוב להיות שלו, כדי שיוכל בשבת הבאה להקנות את העירוב לאחרים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' מד ס"ק א) שנהלקו האחרונים בעיקר הדין אם צריך העירוב להיות שלו בקנין גמור, שהענין אלמוגים (סי' שפ"ו ס"ק כב) כתב שצריך לקנות את העירוב בקנין גמור, ואילו ההעמק שאלה (סי' קלב עמ' צד) כתב שאין צריך שתהיה הפת שלו בקנין גמור נוף ופירות, אלא די בכך שיש לו זכות שלא יוכל אחר לעכב עליו ואם ירצה לאוכלה.

וכתב השבט הלוי שם, שיש לדין לפי הדעה שצריך שיהיה העירוב קנין בקנין גמור, האם די שיקנה קנין לזמן, או שצריך לקנות קנין לעולם, ואם כן כשמוכח לאחר צריך המוכח לחזור ולזכות על ידי מעשה קנין כדי ששוב יהיה שלו, והביא שנהלקו בזה הפוסקים. אבל לפי סברת ההעמק שאלה שאין צריך קנין גמור, ודאי שגם בחזרתו אינו צריך לחזור ולזכות על ידי מעשה קנין, ובשו"ת שבט הלוי שם נטה להכריע למעשה שאין צריך לקנות את העירוב בקנין לעולם, והמוכח אינו צריך לחזור ולזכות בו על ידי מעשה קנין.

והענינה למעשה כתב בשו"ת חתם סופר (שם), שהמנהג בפרנקפורט להניח חבית של תבלין, שיש בה הרבה שיעורים של שתי סעודות בתבלין, שיספיקו לכל ההולכים.

משום שאחר שנאסר עליו לילך למקום עירובו יש רק ספק אחד אם מותר הוא לביתו או אסור לגמרי, ולענין זה בודאי נאמר ספק דרבנן לקולא ונלהלכה נחלקו בזה השיך והפרי"ח, שדעת השיך (בכללי ספק ספיקא אות כ) שטקטים שאין אומרים ספק דרבנן לקולא נגד חזקת איסור, והפרי"ח (שם) נחלק עליו.

ולכאורה לפי טעמו של הערוך השלחן שהובא בהערה הקודמת, היה לנו לומר שיקנה על כל פנים את תחום ביתו, כיון שבדאי אם היתה מתגלה הטעות היתה דעתו לקנות את שכיתת ביתו. אבל לפי טעם המהרש"א אינו קונה את תחום ביתו, שכיון שאחר מן העירובין חל אלא שאין אנו יודעים איזה מהם, אין לומר שדעתו על תחום ביתו.

סימן תיג

דין המערב לרפ"מ

[משנ"ב ס"ק א]

צריך לומר בפשט שפנינו, שהוא מניח לשם עירוב לכל פני העירוב.

1) נסח האמירה במניח לרבים, כתב בשו"ת חתם סופר (ח"א או"ח סי' צ) שמי שרצה לזכות את הרבים, יניח בתחלת השנה ויזכה על ידי אחר לכל בני עירו ולכל העתידים לדור בעיר, ויודיע על כך בבית הכנסת [כדי שידעו כל הקהל לפני השבת שזכו עמיהם] כמו שנעשים בעירובי חצרות בערב פסח, ואז בכל שבת ושבת יש בהירה לכל אחד מהם אם ירצה לסמוך על עירוב זה או לא. והבאים לתוך העיר באמצע השנה, צריך להודיעם קודם השבת הראשונה שכך מנהג העיר.

הלכות ערובי תחומין סימן תמו

המשך מעמוד 558

[משנ"ב שם]

וספקא לאלא⁽²⁾.

12) והטעם שאין אומרים בזה עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ויאסר ללכת מחמת הספק כדין ידבר שיש לו מתירין שנאמר מספק גם באיסור מדרבנן, כתב הרע"א (ורו"ח וחיזוק מערכה ד' ד"ה והנה היה מקוב) לדון, שידבר שיש לו מתירין לא נאמר אלא בדבר שאפשר לעשותו רק פעם אחת, כגון אכילת דבר שהיום יש ספק אם מותר לאוכלו ומחר בודאי מותר, שאומרים לאדם עד שתאכלנו באיסור המתן למחר ואכיל אותו בודתו, אבל מעשה שאפשר לעשותו גם היום וגם מחר, כמו הליכה למקום שהוא רחוק יותר מאלפיים, אינו נחשב ידבר שיש לו מתירין. אולם בחידושי לשו"ע (או"ח סי' שח ס"ז) נקט, שגם במעשה שאפשר לעשותו גם בשבת וגם אחר השבת כגון טלטול מוקצה, נאמר הכלל של ידבר שיש לו מתירין, וכביה"ל (שם) ד"ה מבעד יום) העתיק דבריו [וכן משמע לכאורה בבית מאיר (סי' תרפ"ח ס"ד) במי"מ שם עם הרע"א]. וראה עוד מה שכתבנו כביה"ל לעיל סי' שח שם ד"ה מבעד יום בענין זה.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם ערב וכי'י⁽¹⁰⁾.

10) ואם ספק בידו אם עדיין הוא בין השמשות או שהוא כבר לילה, כתב בביה"ל לעיל (סי' רס"א סי' ד"ה ערובי) לענין הברכה שודאי לא יברך, ולענין אם מועיל העירוב נטה להחמיר.

[משנ"ב שם]

משום דאסור תחומין הוא דרבנן⁽¹¹⁾.

11) ואף שיש לאיסור תחומין אסמכתא מן התורה (כמו שנתבאר לעיל סי' ח), ומצינו בכמה מקומות שכשיש אסמכתא חשובה לדין דרבנן דינו כדין תורה ואין מקילים בו בספיקות, כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ח"א אות כא) שמתחילת תקנת תחומין התנו רבנן להקל בזה, כמבואר במשנה (עירובין נח, ב) שאפילו עבר ושפחה נאמנים לומר עד כאן תחום שבת, לפי שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל. והקשה על דברי עצמו, שכנגדא (שבת לד, א) משמע, שהטעם שמועיל עירוב בבין השמשות הוא משום הדין הרגיל של ספיקא דרבנן לקולא.

הלכות ערובי תחומין סימן תיג תיד

כמו בערובי תצרות (ד) וצנין לעיל סימן שסו סעיף י, (ה) * וצריך להודיעם. * וכל מי שהודיעו (ו) * מבעוד יום, אפילו לא גמר בלבו לסמן עליו מבעוד יום אלא לאחר שתשקה, הרי ערוב; אבל אם לא הודיעו מבעוד יום, אינו יכול לסמן עליו לאחר שתשקה. * וכן מי שהניח ערוב * לכל שבתות השנה ואמר 'איתא מהם * שארצה אלה ואסמן עלי'. אף-על-פי שלא גמר בלבו עד למחר, (ח) יכול לסמן עליו. * וכן מי ששמוע שיש לחכם לבוא ואינו יודע לאתא רוח, והניח שני ערובים ואמר 'לאותו צד שיבוא החכם יקנה לי ערוב', (ט) לרוח שקב לו החכם קנה לו. או אם אמר 'אם לא בוא כלל אהיה כבני-עירי', או 'אם בואו שנים, למקום שארצה אלה', הכל לפי תנאו. * וכן אם אמר לשנים או לשלשה 'הריני מערב על איזה מקום שארצה', אף-על-פי שלא ברר את מי רצה עד שתשקה, (י) הרי ערוב:

תיד שלא לערב אלא לדעתו, ובו ב' סעיפים:

א משנה ג' ב' דף א' אין מערבין ערובי תחומין לאדם אלא לדעתו, שקרא אינו רוצה לערב (א) באותו רוח שרצה זה, א משנה ג' ב' דף א'

משנה ברורה

הוא משים דאחד אוסר על חברו ועל-ידיהם הם כמערבין, מה שאין בן בתחומין אין שני אחד לחברו, וכל אחד בשרוצה לילך חוץ לארצם שלו צריך לקנות שכיתה לעצמו, לך צריך מזון שתי סעודות לכל אחד: (ד) וצנין לעיל בסימן שסו. דשם נהפך מי הוא הנאי לנפח על-ידו. ולענין מי הוא שנאי להעשות שליח להנחת הערוב, נהפך בסימן תט סעיף ח: (ה) וצריך להודיעם. משום דעל-ידיהם הלא מפסיד תחום של צד השני, ודלמא לא ניתא לה: (ו) מבעוד יום. ואפילו בין השמשות סגי בדעבד, כן כתב הסריי-מגדים, וצנין באור הלכה: (ז) אפילו לא גמר בלבו וכו'. דאמרין הכר הדבר שקדם זמן קניית הערוב (ז) דעתו לך תיהי) פניו שניע מחסלה, מה שאין בן בשלא הודיעהו מבעוד יום לא שיק לומר להכר פניו שלא ידע כלל מבעוד יום: (ח) יכול לסמן עליו. והוא נמי משום דאמרין הכר הדבר דקדם בין השמשות דעתו היה לך; וכל זה הוא כפי מה דנקמא לו דלענין מלתא דרבנן יש בריהם. ופשוט, דכל זה אם בלילה לא הלך מביתו לצד השני: (ט) לרוח שקב לו החכם קנה, ולא מבעיא אם פכר בא החכם קדם בין השמשות לאותו רוח אלא שהוא לא היה יודע להיכן בא עד למחר ששמוע לו, בודאי קנה לאותו רוח, דגלוי מלתא בעלמא הוא דאגלאי מלתא השתא (ג) דהוא ערוב קנה, אלא אפילו היה החכם רחוק משם בין השמשות בתוך התחום ושל סוף ארבעה אלפים שליו, ואס-פן אפשר (ד) שלא גמר אז החכם בדעתו כלל לבוא לתוך ארבעה אלפים שלו ודלמא אז היה בדעתו שלא לזוז כלל ממקומו וממילא לא קנה ערובו של זה, אפילו הכי אמרין דמהני תנאי משום בריה, דאמרין הכר למפרע ולאיתו צד שקב החכם היה מאתמול עומד לך (גמרא): (י) הרי ערוב. דאמרין פניו שרצה עליו, מסתמא בין השמשות שהיה זמן קניית הערוב (ה) היה גם כן דעתה להאי:

א (א) באותו רוח. כדי שלא להפסיד על-ידיהם האלפים שבבער השני ממילא בעניניו מבעוד יום הוא לעכבא, כן מוכח בריב"א, ענין שם, וכן מוכח מהמשנה דאמרה הטעם משום שאין מערבין משתמשין, ואס-פן אם נכר דבין השמשות גס-פן אין מערבין, מפילא לענין זה פס-פן לא מהני בין השמשות: * לכל שבתות השנה ואמר איתא מהם שארצה, אין יכול לילך פי אם לצד ערובי, אם לא שפסל לערוב מבעוד יום: * שארצה אלה וכו'. הני שבשבת שלא ירצה הנה כבני-עירי, ולא יקנה לו הערוב להקסידו אלפים אמה שבמערב נרשיי:

שער הצינ

(ב) רש"י, ונראה דלא נוקא שבתה דעתו טעם לזה, דאס-פן אם הוא אוסר שהוא יודע בברר שלא גמר בדעתו מקדם לא הרי ערוב, וזה אינו, אלא הפנה, דמה שנתה ספק אפילו הרי לא באומר 'למקום שארצה אחר כך' קנה לי ערובי עתה, וכן דאמרין יש בריה, קנה לו למפרע קאלו בבר מקדם, אכן אם גמר בלבו מבעוד יום שלא לסמן על הערוב, אף-על-גב דנחרצה משתמשין, פניו דמבעוד יום לא הרי ניתא לה, אוקמה איתוקה דבין השמשות נמי לא הרי ניתא לה ותשטא הוא דאתרבי, כן פכר בספר גאון-על-פשוט: (ג) ואין זו משעם בריה אלא קנה ודאית, שברר אמר 'לצד מקום יקנה לי ערוב', והסכים כבר בא קדם קניית הערוב וקנה נרשיי: (ד) רש"י: (ה) רש"י:

באור הלכה

כל מי שרצה מבני העיר לסמן עליו, דאז בודאי סגי שיהיה השעור רק לפי חשבון האנשים שילכו על סוף הערוב. וצנין לקמה: * וצריך להודיעם. ואם הודיע לכל בני העיר וכלם נחרצה לסמן על זה אפילו לא היה שער מוח שתי סעודות לכל אחד, יש לענין אם אפילו מקצתן יכולין לילך, פניו שהוא זכה על-ידי אחר לבדו, נמצא ודלן יש לזון חלק בערוב פחות מבעוד יום אלא מהני, או הנימא דמה שהודיע לכל בני העיר, לא היה פננת רק מי שרצה לסמן על ערובו יכול לסמן, וכן הוכיח הנה גס-פן בנקמה זו, ונמצא דכשילכו למחר אתה אנשים עמו על סוף הערוב, נאמר דהכר למפרע דעל אלו האנשים היה הפנה, וצריך ציון: * וכל מי שהודיעו מבעוד יום וכו'. הנה לפי הפהפך בסימן זה נראה פשוט, דכשכא אורח דערב-שבת קדם חשבה אצל אחר דבר בישוב ואותו פצלה-פית הניח ערוב שיכל למחר לילך להתפלל בקום שיש מנח בסוף ארבעה אלפים אמה, לא יוכל האורח לילך למחר עמו על סוף הערוב אפילו יש בו שער קזון שתי סעודות גם דשבילי, אלא-אס-פן זכה לו מבעוד יום על-ידי קנין-סודר שיהיה לו חלק בהערוב שהניח קדם בואו, וצריך שיאמר האורח וכו' הערוב שפנה שם יהיה מחר לי לילך למחר אלפים לכל רוח מקנה וכלא' [וזה מהני אף שלא היה שם במקום הנחת הערוב, ומוכח מפה שקבת הפרי-מקדים בסימן תט דאם הניח השליח הערוב ולא אמר כלל, ואמר בעל-הבית דביתו בנה הערוב שפנה שם אהיה מחר לילך למחר מהני, ענין שם]. ובכונתו הניח הרבים הקבה ונשלח בנה, דהניו אם אסר מבני הששוב מניח ערוב, על סוף זה הולכין כמה אנשים אף שלא זכה בשבילן ולא ערב עליהם, פי על-פי הדין צריך לקרע האנשים שמערב בשבילן, ודאיתא במקמים פקד ו בסוף זה לשונו: אם אחד מערב על-ידי רבים, אומר, בנה הערוב הנה מחר פלוגי ופלוגי או לבני מקום פלוגי או לבני ציר זו למחר מקום פלוגי אלפים אמה לכל רוח, עד כאן לשונו, והעמיק בשלחן-ערוך סוף סימן תטו: אכן אם היה יודע בשעה שהניח הערוב שכלא היום אצלו אורח פלוגי על שבת, יכול לזכות על-ידי אחר גם בשבילו, ומפטר בשעת הנחה שבו הערוב יהיה מחר לו וגם לאורח פלוגי לילך ממנו וכלא' אלפים אמה, ונחידע לו כשכא שהניח הערוב גם בשבילו, ואם מניח הערוב בשביל כל בני הששוב שסביבו, יזכה לכלם על-ידי אחר ובשעת הנחת הערוב יאמר גס-פן יזכה הערוב יהיה מחר לי וגם לכל בני הששוב שסביבי לילך וכו', אף שיהיה בו מוח שתי סעודות לכל אחד, ויודיעם מבעוד יום שהניח ערוב בשבילם: * מבעוד יום. ענין משנה בריה בשם הסריי-מגדים. ופשוט דהוא רק לדעה ראשונה בסימן תטו סעיף ג, אבל לפי מה שפכת

הלכות עירובי תחומין סימן תיג תיד

ביאורים ומוספים

[משנ"צ ס"ק ג]

מה שאין כן בתחומין אין שייך אחד לחבירו.

8) ומ"מ כתב בביה"ל (ד"ה המערב לרבים) שיש לתמונה על הפמ"ג שכתב שהמקבץ עירובי תחומין אין צריך ליתן את כולו בכלי אחד, שהרי מלשון הרמב"ם נראה שצריך לעשות כן.

[משנ"צ ס"ק ז]

האמרנו הקדמך הקדמך שנקדם זמן קצת העירוב דעמו לך הקדמך.

9) ולענין ברכה כשמערב על תנאי, ויתכן שלבסוף לא יצא לדרך ולא ישתמש בעירוב, כתב בספר נתיבות שבת (פמ"ז הע' כא), שבודאי אין לברך על עירוב הנעשה על תנאי.

[משנ"צ ס"ק ח]

הקדמא לן דלענין מלמא דרבנן יש בריקה.

5) ולענין ברירה בפת עצמה, דהיינו שמקנה לחבירו פת שבביתו ואינו מברר איזו פת הקנה לו, ובשבת כשיבא לביתו יברר פת אחת שהיא תהיה לעירוב, כתב בשו"ת מדרש"ם (ח"ב סי' לו) שלכאורה מועיל הדבר, כיון שבשבת הוברר שמערב שבת כבר דיתה פת זו עומדת לעירוב.

אלא שהביא שיש לומר שאינו מועיל מטעם אחר, שבשו"ת חיים שאל (ח"א סי' בט) כתב לענין עירובי תבשילין, שמי ששכח להניח עירוב תבשילין ונזכר בחיותו בבית הכנסת, ורוצה לומר שתבשיל מסוים הנמצא בביתו במקום פלוני ישמש כעירוב תבשילין, אין הדבר מועיל, אלא צריך שיהיה בידו כדי שיחשב התחלת בישול, והוכיח כן מנוסח העירוב שאומרים בדין עירובא וכו'. וכיון שבספר עיקרי הד"ט (א"ח סי' כד אות ח) כתב שכן הדין גם בעירובי תחומין, אם כן באופן שלא היה במקום העירוב איש קונה, והסיק המהרש"ם (שב) שאף על פי שמסברא היה מקום להקל כיון שאמירה בעירובי תחומין אינה מעבדת, מ"מ כיון שכבר פסקו כך, קשה להקל נגד הגדולים הנ"ל. אולם בביה"ל (ד"ה וכל מו) מבואר שאפשר לזכות בחלק בעירוב גם כשאינו לידו, והוכיח כן מדבר הפמ"ג.

[משנ"צ ס"ק ט]

הדלקא אד הנה בדעתו שלא לזוז כלל ממקומו וממקל לא קנה עירובי של (נה).

[ביה"ל ד"ה לכל]

ופשוט דאם לא התנה לאיזה מהם שצריך, אין יכול לילך כי אם לצד עירובי.

7) ואם לא אמר לאיזו מהם שארצה, ובאחת השבתות ביטל את העירוב מבעוד יום, ורוצה לסמוך עליו לשבת שלאחריה, כתב בספר נתיבות שבת (פמ"ז הע' כז) שכיון שהתחנה היתה לשם עירוב, אין העירוב מתבטל לגמרי כשביטל לשבת אחת, שמן הסתם לא התכוין לבטל אלא לשבת זו. ולכן כשדעתו בבין השמשות של שבת לקנות שביתה במקום עירובו חל העירוב, ואינו צריך להניחו מחדש לשם עירוב.

[ביה"ל ד"ה שארצה]

שכשבת שלא ירצה יקנה ככני צידו.

8) וכשמערב ברגליו, האם יכול להתנות שיוכל להחליט אחר בין השמשות שלא יקנה במקום רגליו אלא בביתו, כתב בשו"ת זכר יהוסף (ח"ב סי' קטז) שאף על פי שעירוב ברגליו הוא דבר שאינו יכול להיעשות על ידי שליח, וכל דבר שאינו מועיל על ידי שליחות אין מועיל בו תנאי, מ"מ כיון שאינו דבר שצריך מעשה, שהרי כיון שכבר עקר מביתו והחזיק בדרך יכול לקנות עירוב במחשבה [כמבואר בשו"ע לעיל סי' תי ס"ב], יכול הוא להתנות, ומשום שדבר שאין בו מעשה לא נאמר הכלל שכל שאינו בשליחות אינו בתנאי, ואפילו אם היה צריך דיבור גם כן היה מועיל להתנות, כיון שיאמר דיבור ומבטל דיבור.

